

Groningse schrijver Kees Visscher over zijn serie jeugd

„Dit boek ervaar ik als m

Kees Visscher heeft de serie verhalen over zijn jeugd, die de afgelopen twee jaar met regelmaat in deze krant verschenen, bijna voltooid. In deze verhalen staat de periode tijdens de Tweede Wereldoorlog centraal, en de liefde van de hoofdpersoon voor het joodse meisje Martha Cohen. De verhalen zijn voor een groot deel op de werkelijkheid gebaseerd. De 61-jarige schrijver maakte de oorlog mee toen hij tussen de tien en vijftien jaar was. De Stichting 't Grunneger Bouk heeft inmiddels al belangstelling getoond om de verhalen in boekvorm uit te geven. De meeste mensen kennen Visscher van zijn werk voor Radio Noord; korte verhaaltjes die maar al te vaak op de lachspieren werken. Zijn nieuwe verhalen hebben een serieuze toon die velen dan ook niet van hem gewend zijn. Kees Visscher zélf beschouwt dit werk veel belangrijker dan zijn verhaaltjes voor de radio. „Ik heb over mijn ervaringen tijdens de oorlog altijd al willen schrijven, maar ik kwam er de laatste tijd pas echt aan toe”, zegt hij.

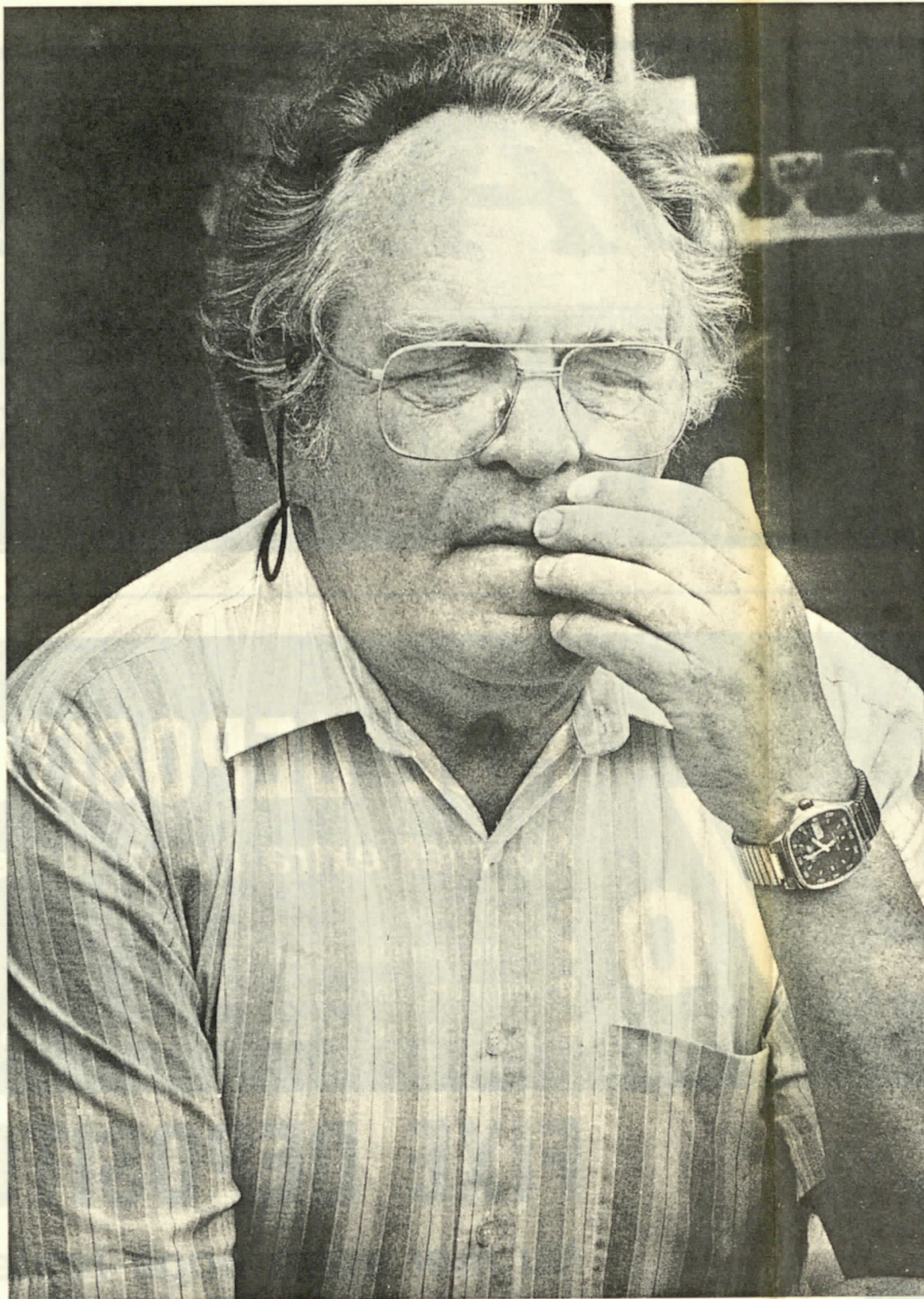

Foto: Noord Nederlands Fotopersburo

▲ Kees Visscher: Martha is voor mij de personificatie van de puurheid.

De in deze krant gepubliceerde verhalen zijn een mengeling tussen werkelijkheid en fictie. Kees Visscher is opgegroeid in een arbeidersbuurt in Hoogezand. Voor mensen die deze plaats goed kennen zijn de lokaties in de verhalen voor een groot deel herkenbaar. Tegen de achtergrond van het oude Hoogezand heeft Visscher zijn jeugd beschreven, met als rode draad de liefde van de hoofdpersoon voor het joodse meisje Martha. Visscher: „Die idyllische dorpsfeer speelt in de verhalen een grote rol, maar tijdens de Tweede Wereldoorlog speelde zich op de achtergrond natuurlijk iets gruwelijks af. Iets dat die kinderen in mijn verhalen niet in de gaten hebben.”

Door **Jacob Moerman**

Kees Visscher kan zich nog veel herinneren

van het Hoogezand uit zijn jonge jaren: „Aan de overkant van de spoorgracht was een dijk, en daarover reden de treinen van Groningen naar Winschoten en weer terug. En vanaf 1942 ook de treinen met joden. Dat heeft mij eigen-

lijk nooit meer losgelaten, die joden die werden weggevoerd. Over het algemeen werd dat vrij onverschillig ervaren, ook onder de volwassenen. Voor mij is het nog altijd verbijsterend hoe zoiets heeft kunnen gebeuren onder

mijn levenswerk'

de ogen van zoveel mensen. In mijn verhalen-cyclus wil ik die dreiging en verwondering weergeven, die ik toen zo ervaren heb. Want de toestand werd natuurlijk steeds dreigender, alsof je al voelde waar het naar toeging. Ik hoop dat vooral dát straks in de bundel goed tot uitdrukking komt, wanneer de verhalen als een geheel kunnen worden gelezen."

Martha Cohen

In de verhalen draait voor de hoofdpersoon alles om het joodse meisje Martha Cohen, voor wie hij een kinderlijke liefde voelt. Het meisje heeft, zij het onder een ander naam, echt bestaan. Visscher: „Martha is in de verhalen voor mij de personificatie van de puurheid. Ik laat zien hoe mensen in staat zijn om haar zondermeer te vermorzelen, terwijl een heleboel anderen in zo'n dorp, weliswaar een beetje meewarig, toekijken."

Het verhaal over Martha heeft Kees Visscher altijd al willen schrijven. Nu hij met vervroegd pensioen is heeft hij de tijd en de rust gevonden om zich volledig op zijn verleden te kunnen concentreren. Visscher: „Na de oorlog heb ik eerst mijn HBS diploma gehaald, en daarna kon ik meteen gaan werken. Eigenlijk was ik veel liever gaan studeren, maar die tijden waren heel anders dan nu. Toen was het helemaal niet zo gemakkelijk om een goede opleiding te volgen. Nederland bloeide in de tijd vlak na de oorlog weer helemaal open. Het was de tijd van de Amerikaanse muziek en de swing. In die sfeer werd het lot van de joden natuurlijk verdrongen, hoewel dat wel vrij snel bekend was. De beelden van de vernietigingskampen werden vrijgegeven door de Britse autoriteiten. Die zag je in de tijdschriften of in het bioscoopjournaal."

„De meeste mensen die tijdens de oorlog aan de kant van de Duitsers stonden hebben daarvoor moeten boeten, terwijl bij die mensen ook onderling veel verschillen waren. Je had baantjesjagers en er waren mensen die nergens voor wilden deugen, maar die tijdens de oorlog plotseling de kans kregen om een mooi pakje te dragen met een revolver op zak. Verder waren er ook mensen die oprecht dachten dat het beter zou gaan. Kleine boeren die voor die tijd het hoofd amper boven water konden houden. Ik herinner mij een boer die NSB'er was, maar bij wie je gerust aan kon kloppen voor wat graan. En die boer wist ook waar verschillende onderduikers zaten. Die man werd door de buurt beschouwd als een vriendelijke, goeie kerel die verder niemand kwaad deed."

Schrijverschap

Kees Visscher heeft geschreven 'al zolang ik het potlood vast kon houden.' Afgezien van de laatste jaren heeft hij zich vanwege zijn werk bij een aardappelmeelfabriek nooit intensief op zijn schrijverschap kunnen storten. „Toen ik een jaar of veertig was besloot ik mijn vrije tijd goed te benutten. Ik heb toen een schriftelijke cursus gevolgd over het schrijven van korte verhalen. Na een les of tien had ik een paar verhalen geschreven die volgens de docent wel publicabel waren. Die zijn toen ge-

plaatst in de literaire rubriek van het tijdschrift Avenue, en bij één daarvan had Jan Donkers een zeer positieve inleiding geschreven. Toen ben ik verder gegaan, en tot mijn stomme verbazing publiceerde ook het literaire tijdschrift Maatstaf mijn werk. Ik had nooit zo'n hoge dunk van mijn eigen kunnen, en een blad als Maatstaf staat toch zeer hoog aangeschreven. Ja, ik was in die tijd heel aardig bezig."

De afgelopen jaren schreef Visscher alleen in de Groninger taal. Dit is misschien een beetje vreemd, omdat hij voor die tijd landelijk gezien geen slechte ogen gooide. Hij is dan ook van plan om na de uitgave van de Groninger verhalen in boekvorm weer in het Nederlands te gaan schrijven. „Hoe ik in de Groninger schrijverij terecht ben gekomen weet ik niet meer precies. Het was een tijd waarin het op het bedrijf heel slecht ging, een tijd vol spanningen. Ik had behoefte aan een uitlaatklep en ook had ik een soort geïdealiseerde voorstelling van de Groninger schrijverswereld, die helemaal niet bestaat. Een beeld van mensen die gezellig bij elkaar zitten en praten over gedichten en verhalen. Een soort vriendenkring. Dat beeld bleek natuurlijk niet helemaal te kloppen."

„In die tijd had ik voor de aardigheid eens een van mijn verhalen in het Gronings vertaald. Dat vertalen begon mij steeds meer te boeien. Alsof je een moeilijke puzzel op moest lossen. Ik ben toen verder gegaan met verhalen in het Gronings te schrijven of te vertalen, en die zijn in 1985 gebundeld in 'Appels in't park'. Voor deze bundel kreeg ik het jaar daarop de literaire prijs van de Stichting 't Grunneger Bouk'."

Sindsdien heeft Visscher verhalen gepubliceerd in verschillende Groningse tijdschriften. Op die manier is hij helemaal in de Groningse schrijverswereld verzeild geraakt. Zijn vaardigheden in de Nederlandse taal liet hij helemaal links liggen. „Daarover heb ik de laatste jaren wel een beetje wroeging. In het Nederlands was ik tenslotte veelbelovend bezig."

Lichtvoetig

Voor Radio Noord heeft Visscher veel lichtvoetig werk geschreven; korte verhaaltjes waarin hij meestal de levens van burgerlijke mensen ironisch behandelt. „Dat heb ik een jaar of vier gedaan. Ik mag die verhaaltjes zeer graag voorlezen. Niet alleen voor de radio, maar ook voor verenigingen of tijdens avonden in schouwburgen. Dat voorlezen voor publiek heb ik nu wat afgeremd, want het afgelopen seizoen liep het mij zo nu en dan over de schoenen. Soms was ik wel vijf keer per week van huis. Mijn hart ligt tenslotte bij de meer serieuze verhalen, zoals de cyclus die ik nu bijna heb afgerond. Die schrijf ik met veel meer overtuiging. Dit boek ervaar ik als mijn levenswerk. Ik ben er met heel veel betrokkenheid mee bezig geweest. Tijdens het schrijven heb ik er vooral voor gezorgd dat de verhalen niet te sentimenteel werden. Maar ik wil wel dat de mensen die straks de bundel lezen een beetje bij de strot worden gegrepen."

WC 19
EC 19
DC 19
AC 19

Drents
Groningse
Pers

Vrijdag
27 september
1991

K
De Streek